

Svěcení žen a celibát

Právnická fakulta MU

1. 11. 2022

Jiří Dvořáček

1. Svěcení žen

Jáhennství v ranném křesťanství

- List Římanům (Řím 16, 1-2) obsahuje doporučení pro diakonku Foibé: *„Doporučuji vám naši sestru **Foibé**, služebnici církve v Kenchrejích. Přivítejte ji v Pánu, jak se na svaté sluší, a buďte jí nápomocni, v jakékoli záležitosti by vás potřebovala, neboť je to zastánkyně má i mnoha dalších.“*
- Řím 16,7: *„Pozdravujte Andronika s **Junii**, mé krajany a spoluvězně, významné apoštoly, kteří patřili Kristu dříve než já.“*
- Je však sporné, zda pouhé označení osoby jako *diákonos* („služebník“ nebo „služebnice“) již znamená, že zastává církevní vysvěcený úřad jáhna. Biblické prameny (např. Sk 6,1-7) a např. Apoštolské konstituce naznačují, že **diakonát** pro muže i ženy v raném křesťanství nebyl přípravným stupněm ke kněžství, ale **samostatnou službou**.

Středověk

- Matka papeže Paschalise I. (9. stol.) je na mozaice v kostele Santa Prassede nazývána „Episcopa Theodora“ („biskupka“). Není jasné, zda jde o oficiální titul vysvěceného biskupa, nebo jako čestný titul pro matku či vdovu po biskupovi.
- Není prokázáno, že Theodora byla vysvěcenou kněžkou.
- V **západní církvi** existovaly diakonky až do 8. stol., ve **východní církvi** až do 12. stol. Důvod zrušení:
  - diakonát se stále více rozvíjel jako předstupeň kněžství
  - vnímán méně jako samostatná služba.
- Svěcení žen pak jen v některých sektách. Všeobecná shoda, že svěcení žen **není možné**.

Oficiální stanovisko katolické církve

- Chybějící pověření od Ježíše Krista. Katolická církev nikde z Ježíšovy praxe nebo z církevní tradice nevidí oprávnění připustit ženy ke kněžství.
- **Kongregace pro nauku víry** - prohlášení *Inter Insigniores* k otázce připuštění žen ke kněžství z 15. října 1976: „*Katolická církev se nikdy nedomnívala, že by ženy mohly být platně vysvěceny na kněze nebo biskupy [...]*“.
- **Jan Pavel II.**, apoštolský list *Ordinatio sacerdotalis* z 22. 5. 1994: reakce na svolení ke svěcení žen v Anglikánské církvi. „*S cílem rozptýlit jakoukoli pochybnost v této velmi důležité otázce, jež se dotýká samotného božského ustanovení církve*“ a „*mocí mé služby upevňovat bratry ve víře (srov. Lk 22,32) potvrzuji, že církev nemá pravomoc udělovat ženám kněžské svěcení a že tento výrok má být považován věřícími celé církve za definitivní*“ (č. 4).

- Nejde proto o záležitost pouze disciplinární, nýbrž věroučnou.
- Nejde o vyhlášení nového dogmatu, ale o **formální potvrzení** řádného a všeobecného magisteria s cílem rozptýlit pochybnosti.

Námitky:

- Argumentace *Ordinatio sacerdotalis* je **z tradice** („protože tomu tak bylo“).
- Nebere se v potaz dějinná a společenská podmíněnost faktu, že Ježíš Kristus povolal za apoštoly jen muže.
- Ježíš žádné kněze nesvětil, jen povolával.
- Církev jen reaguje na protestantskou praxi svěcení žen a argumenty zpětně dohledává.
- 12 apoštolů = symbolika pro 12 izraelských kmenů
- Feministická teologie: nevidí důvod pokračovat v této **patriarchální** praxi.

2. Dějiny celibátu

Apoštolské kánony

- Apošt. kán. 5: *Biskup, kněz ani jáhen nesmí zapudit manželku pod záminkou zbožnosti, jinak bude exkomunikován; pokud v tom setrvá, bude zbaven kněžského stavu.*

Nicejský koncil (325)

- Kán. 3: Absolutní zákaz biskupům, kněžím a jáhnům a jakýmkoliv členům církve mít u sebe ženu pod záminkou, vyjma vlastní matky, sestry, tety nebo jakékoli jiné osoby mimo podezření.
- Z 88. kánonu sv. Bazila nevyplývá povinnost celibátu pro kleriky, ale to, že celibát je vázán na slib panenství/panictví.

Synoda v Gangře (340)

- Kán. 4: ženatý kněz nesmí být zneuctěn a musí být respektován.

Synoda v Kartágu (419)

- Kán. 3: všichni klerikové mají být zdrženliví. To ale neznamená, že se tím ruší praxe ženatých kněží, ale vyzývá je jakožto svaté služebníky k zdrženlivosti a čistotě.
- Kán. 4: Biskupové, kněží a jáhnové mají dodržovat čistotu a mají se zdržet styku se svými ženami.
- Kán. 25: klerici se mají zdržovat od svých žen, jako by je neměli.
- Kán. 70: Trest sesazení na nižší stupeň pro kleriky, kteří se nezdržují od svých žen.
- Kánony chtějí říct, že klerici mají hlavně v pokročilém věku postupně žít panicky.

- Kán. 35: klerici i biskupové nemají své děti nepropouštět v takovém stavu, kdy by byli bez zabezpečení.
- Tedy i biskupové mohou mít rodinu.

Trullský koncil (691)

Ohledně kleriků – kán. 13

- Legitimní manželství svěcenců mají zůstat v platnosti.
- Pokud je někdo považován za vhodného pro svěcení, nesmí mu být v tom bráněno pod záminkou, že je ženatý.
- Nevyžaduje, aby klerici slibovali zdrženlivost od legitimních styků s manželkami, protože to by byl útok na institut manželství.
- Ti, kteří konají liturgii, v den, kdy se dotýkají svatých věcí, mají zcela dodržovat zdrženlivost.
- Ti, kteří konají proti apoštolským kánonům, mají být zbaveni kněžské služby.“

Ohledně biskupů:

- Kán. 12: „Dozvěděli jsme se, že v Africe a Lýbii a na dalších místech biskupové nepřestali žít s manželkami ani po svém biskupském svěcení, a tím u lidí způsobovali pohoršení. Pro dobro národů jsme se rozhodli, že podobná věc se nesmí opakovat. Nechceme tím porušit nařízení Apoštolských kánonů, ale zařídit spásu duší...“
- Kán. 48: Manželka toho, kdo měl být vysvěcen na biskupa a poté, co se separovala od manžela po oboustranné dohodě, má jít po svěcení manžela na biskupa do kláštera daleko od biskupského sídla.
- Jde vlastně o druh zrušení manželství u klerika, který bude vysvěcen na biskupa.
  - Tedy jáhnové a kněží pokud mají manželky, nemají je zapuzovat, a pokud tak mají činit biskupové, tak jen z pastoračních důvodů a s cílem spásy duší.

Aplikace na CCEO: kán. 373–375, 380

3. Celibát a katolická církev

Katolická církev **není církví** pouze **celibátních kněží**.

- východní katolické církve mají celibát dobrovolný
Výjimky:
  - syromalabarská církev (Indie)
  - syromalankarská církev (Indie)
  - metropolitní církev v Pittsburgu (USA)
  - CCEO: stejná důstojnost ženatých a celibátních kněží
- ordinariáty pro bývalé anglikánské kněze v rámci latinské církve
  - nutnost je znovu vysvětit (Lev XIII. V r. 1896 prohlásil anglikánská svěcení za neplatná)
  - Jejich případná manželství se tím neruší.
- Jde o disciplinární, ne o věroučnou záležitost.